

WOORDENBOEK VAN DE VLAAMSE DIALECTEN

UNIVERSITEIT GENT
Vakgroep Nederlandse Taalkunde
Blandijnberg 2
9000 Gent

VRAGENLIJST 184
SEPTEMBER 2008

ARBEID

Dialect van :(stad, dorp, gehucht, wijk),
.....(gemeente).(prov.)

GESPROKEN DOOR :

Naam :
Geboorteplaats :
Geboortjaar :
Waar opgegroeid :
(vroeger) beroep :
In welke gemeente werd beroep uitgeoefend :
Dialect van moeder :
Dialect van vader :
Dialect van echtgeno(o)t(e) :
Ik ben naar school geweest tot jaar
Datum van invullen van vragenlijst :
Adres en telefoonnummer :
.....
.....

OPGETEKEND DOOR :

Naam :
Geboorteplaats :
Geboortjaar :
Dialect :
(vroeger) beroep :
Ik ben naar school geweest tot jaar.
Hoogste diploma :
Adres en telefoonnummer :
.....
.....

Beste medewerker/ster,

Deze vragenlijst moet dienen voor een dialectwoordenboek. Wilt u er dus zorg voor dragen dat u steeds woorden geeft die in uw dialect gebruikelijk waren of zijn. Tracht de dialectuitspraak zo goed mogelijk weer te geven. Maak u echter geen zorgen als dat soms moeilijk blijkt te zijn. Elke aanduiding, hoe onvolmaakt ook, is welkom.

Vul ook de eerste bladzijde (met naam, geboorteplaats enz.) zo nauwkeurig mogelijk in. Mogen we u vragen de vragenlijst in te vullen voor slechts één plaats en niet voor een hele streek? Na 'dialect van : ...' hoort de naam te staan van één bepaalde plaats van voor de gemeentefusies, niet de naam van een streek.

ARBEID ALGEMEEN

Hoe noemt u in uw dialect:

1. Arbeid verrichten?	
2. Kent u een ander woord voor <i>werkte</i> en <i>gewerkt</i> in de volgende zinnen: <i>Voor de oorlog ...vader bij de boeren.</i> <i>Grootvader heeft heel zijn leven bij de boeren ge....</i>	
3. Zwoegen, lastige arbeid verrichten? Bv. in de zin: <i>Hij moet van 's morgens tot 's avonds ... om zijn brood te verdienen.</i>	
4. Tegen de ellende en de tegenspoed worstelen; veel werken en zwoegen zonder tot beteren stand te komen en daardoor ongelukkig zijn? Bv. in de zin: <i>Die mensen ... al heel hun leven.</i>	
5. Vlijt, ijver? Bv. in de zin: <i>Al wat hij doet, doet hij met ...</i>	
6. Een (tijdelijke) krachtinspanning leveren; een tandje bijsteken? Bv. in de zin: <i>We hebben nog twee dagen om al dat werk klaar te krijgen. Iedereen moet ...</i>	
7. Overdenken, overwegen hoe je een werk of een opdracht het best zou aanpakken? Bv. in de zin: <i>Ik ben nog aan het ... hoe ik dat dak kan vernieuwen zonder de gevel te beschadigen.</i>	
8. Kent u een zegswijze met als betekenis 'de planning, de voorbereiding van het werk is al een hele stap'?	

9.	Knoeien, onbeendig tewerk gaan?	
10.	Knoeiwerk, werk dat niet goed gedaan is?	
11.	Iemand die onhandig tewerk gaat, die knoeiwerk aflevert?	
12.	Traag, sukkelachtig werken, niet doorwerken? Vb. in de zin: <i>Dat is niet werken, dat is ...</i>	
13.	Een scheldnaam voor iemand die traag tewerk gaat? Bv. in de zin: <i>Zijn werk gaat nooit vooruit, het is een echte ...</i>	
14.	Iemand bij zijn werk storen of ophouden? Vb. in de zin: <i>Ik blijf maar even, ik wil u niet te lang ...</i>	
15.	Extra werkuren die men presteert bovenop de gewone werkweek?	
16.	Extra werkuren presteren, bv. 's avonds of op zaterdag?	
17.	Nog enige tijd doorwerken na het einde van de reguliere werkdag, bv. om een karwei nog voor de avond af te krijgen?	
18.	Hebt u een uitdrukking voor: 'werken tot het karwei af is, ook als daarvoor na de gewone werkuren moet worden doorgewerkt' Bv. in de zin: <i>Ik zal vanavond wat later thuis zijn, want we gaan ...</i>	
19.	Verdienen, sprekende van een arbeidersloon? Vb. in de zin: <i>Met in de bouw werken kon vader vroeger 120 frank per uur ...</i>	

20. Het loon van een arbeider, in het algemeen? Bv. in de zin: <i>Elke vrijdag krijgt hij zijn ...</i>	
21. Het arbeidersloon dat om de twee weken wordt uitbetaald?	
22. Bediende, werknemer die geen arbeider is?	
23. Een spottende benaming voor een bediende?	
24. Het salaris dat maandelijks wordt uitbetaald aan ambtenaren, leerkrachten, enzovoort?	
25. Vast benoemd, sprekende van leerkrachten en ambtenaren? Bv. in de zin: <i>Na tien jaar in het onderwijs is hij ten slotte ... geraakt.</i>	
26. Hoe zegt men (op een neutrale manier, zonder afgunst) dat iemand veel geld verdient? Vb. in de zin: <i>Mijn zoon ..., hij kan zijn lening afbetalen zonder zich pijn te moeten doen .</i>	
27. Hoe zegt men op een afgunstige manier dat iemand veel geld verdient? Vb. in de zin: <i>Mijn buurman ..., hij woont in een kast van een huis, rijdt met een dikke Mercedes en koopt om de twee jaar een nieuwe boot.</i>	
28. Een baantje waar men niet al te hard moet werken en dat toch goed verdient?	
29. Dag waarop men werkt; in tegenstelling tot zon-, rust- en feestdagen? Vb. in de zin: <i>Gisteren was het zondag, maar vandaag is het weer ...</i>	

30. Illegaal werken, in het zwart werken?	
31. Iemand die in het zwart werkt?	
32. Klussen doen na de uren, karweien?	
33. Een vervelende karwei dat men met tegenzin doet en waarvan niet veel eer te halen valt? Bv. in de zin <i>Rotte ramen herstellen vinden veel timmerlui een echt(e) ...</i>	
34. Overbelast zijn met werk? Bv. in de zin: <i>De loodgieter kan pas over drie weken komen, hij is/zit ... (van 't werk).</i>	
35. Kent u een uitdrukking voor 'het is een drukke tijd, er is erg veel werk te doen'? Bv. in de zin: <i>In de oogstmaand is het ... voor de boeren, ze zitten dan haast dag en nacht met hun pikdorsers op het land.</i>	
36. Het werk onderbreken om te eten? Vb. in de zin: <i>Het is al twaalf uur, tijd om te ...</i>	
37. De tijd waarin de arbeid gestaakt wordt om te eten? Vb. in de zin: <i>Als het ... is, leggen alle arbeiders het werk stil.</i>	
38. De zak waarin de arbeider boterhammen en drank meeneemt naar het werk?	
39. Het laten afstempelen van de stempelkaart, als bewijs dat er geen regelmatige arbeid verricht wordt; gezegd van werklozen?	
40. Iemand die leeft van een werkloosheidsuitkering?	

41.	De organisatie die opkomt voor de belangen van de werknemers?	
42.	Een vakbondsafgevaardigde in een bedrijf?	
43.	De organisatie die een uitkering bezorgt aan zieke werknemers?	
44.	Hoe zegt u: 'hij leeft van een uitkering van het ziekenfonds'?	
45.	De organisatie die een uitkering bezorgt aan mensen die helemaal geen inkomen hebben ? Kent u hiervoor een oudere benaming dan het nu gangbare OCMW?	

HANDENARBEID

46.	Handwerk dat aangeleerd moet worden om als broodwinning te beoefenen, ambacht? Vb. in de zin: <i>Hij was niet gemaakt voor kantoor werk, hij wou liever een ... leren.</i>	
47.	Persoon die een ambacht uitoefent, die handenarbeid verricht, bv. een loodgieter of schrijnwerker?	
48.	Een geschoolde werkman?	
49.	Een half geschoolde werkman?	
50.	Een ongeschoolde werkman?	
51.	Een handlanger in het bouwbedrijf?	

52. De voorwerpen die voor het verrichten van werkzaamheid nodig zijn, vooral de werktuigen van een ambachtsman? Vb. in de zin: <i>Een timmerman kan niets aanvangen zonder zijn ...</i>	
53. De zak waarin een ambachtsman zijn gereedschap vervoert?	
54. De metalen gereedschapskoffer waarin men allerlei handgereedschap vervoert?	
55. De door mensenhand vooruitbewogen kar met twee wielen, waarmee vroeger, voor de opkomst van de auto, in het bouwbedrijf allerlei toebehoren werden vervoerd?	
56. Werkplaats (bv. van een timmerman) waar constructie- en herstellingswerken plaatsvinden?	
57. De meester van een ambacht, die ondergeschikten in dienst heeft? Vb. in de zin: <i>Die mannen leveren goed werk. Hun ... zal tevreden zijn.</i>	
58. Een arbeider die in een fabriek werkt? Vb. in de zin: <i>Mijn vader werkt in een fabriek, hij is een ...</i>	
59. Kent u een benaming voor ‘arbeiders, mensen die in een fabriek werken’?	
60. De arbeider die de leiding heeft over een ploeg arbeiders?	

61. In ploegen werken?	
62. Verhuren, gezegd van dienstboden? Vb. in de zin: <i>Die moeder zal haar dochter bij een bakker ...</i>	
63. Een dienstmeid op een grote boerderij of bij rijke mensen?	
64. Het gebouw waar vee geslacht wordt?	
65. De handwerksman die huiden bewerkt tot leer?	
66. Het bedrijf waar metselstenen, straatklinkers, dakpannen, enz. gebakken worden?	
67. De dikke steen waarmee de straten belegd worden?	
68. De ambachtsman die de straten legt?	
69. De donkerbruine of zwarte, kleverige stof waarmee wegen bedekt worden?	
70. De wegen met teer bestrijken?	

ZELFSTANDIGE BEROEPEN

71. De man die een café uitbaat?	
72. De man die een hotel uitbaat?	
73. De man die het hoofdhaar van mannen en vrouwen knipt?	

74.	De vrouw die het hoofdhaar van mannen en vrouwen knipt?	
75.	Een man die als beroep kleren maakt?	
76.	Een vrouw die als beroep kleren maakt?	
77.	Iemand die als beroep foto's maakt?	
78.	Afbeeldingen maken met een fototoestel?	
79.	Een ambachtsman die van deur tot deur gaat om messen, scharen, enz. te slijpen?	

AANNEMING

80.	Als een particulier werken wil laten uitvoeren door een aannemer, bv. bij het bouwen of renoveren van een huis, dan vraagt hij eerst aan de aannemer om een raming te maken van de kosten. Hoe noemt u zo'n raming ?	
81.	Hoe zegt u: de aannemer maakt een raming?	
82.	Een werk uitvoeren of laten uitvoeren voor een globaal bedrag dat opdrachtgever en aannemer tevoren zijn overeengekomen (en waarbij dus niet per uur wordt betaald)? Bv. in de zin: <i>Aannemers die ... werken hebben er alle belang bij dat het werk zo vlug mogelijk af is.</i>	

83. Een werk uitvoeren of laten uitvoeren tegen een vergoeding per gepresteerd werkuur?

Bv. in de zin: *Ik wil dat werk liefst ... laten doen, dan zal de aannemer niet overhaast te werk gaan, maar kan hij zijn tijd nemen om zorgvuldig werk af te leveren.*

84. Een openbare aanbesteding, d.i. een oproep van een of andere overheid (gemeente, provincie of staat) aan aannemers om een raming in te dienen voor een uit te voeren werk.

Bv. in de zin: Die aannemer zal zeker wel meedoen aan de ... van de gemeente voor de bouw van een nieuw dienstencentrum.

85. Een raming indienen als antwoord op een openbare aanbesteding?